

סיוון תשע"ה – מאי 2015

הכול בא מבפנים, ופרט וכלל תמיד משתנים

הילה אונא, "יוצרות ניגון"

הילה - אמא של שי, אור, גיל והלל, רעיה של רון, עוסקת ב"שירותי מילים" (עריכה, ניסוח, כתיבה ועוד), חברת שדה אליהו, לומדת בבית המדרש 'יוצרות ניגון'. המאמר נכתב על ידי הילה עבור 'עמודים' - ביטאון הקיבוץ הדתי - שיצא בחודש שבט תשע"ה לרגל סיום תפקידה כרכזת פעילות הנשים של הקיבוץ הדתי.

כתבתי לרגל סיום תפקיד כ"אשה בתנועה" - ריכוז פעילות הנשים של הקיבוץ הדתי - אך במקום סיכום מסודר ומפורט, כמקובל, גלגלתי תובנות ומחשבות ונוצר מאמר יוצא מהכלל - מהכלל של כתיבת מאמרים סדורים. מהכלל של סגנון כתיבה אחיד. מהכלל שמאמר צריך להשיב, להסביר, לענות באופן ברור.

"אין למדין מהכללות"

סתיו תשע"ד. בית מדרש "יוצרות ניגון" ב"ניגון נשים" באורנים. חילוניות, דתיות, קיבוצניות, עירוניות, יישוביות-קהילתיות - מגוון נשים יושבות ולומדות גמרא. אחרי לימוד הסוגיה בחברותות, מואר הנושא במקורות נוספים, עתיקים ומודרניים, יהודיים וכלליים. בסופו של יום, אחרי לימוד, דיון ושיחה, מוקדש זמן ליצירה אישית על בסיס משפט מסוים מהמקורות שהובאו. במפגש הראשון למדנו את הסוגיה של פטור נשים ממצוות עשה שהזמן גרמא (קידושין לא, ע"א). אנחנו מגלות שהפטור הזה - אשר משפיע כל כך על מקומה של אשה בעולם התורה וההלכה - נקבע במהלך תלמודי "כלל", על פי תפיסתם של חכמים, לפעמים בהתאם ולפעמים למרות המוכר והמקובל ("הכללות") בעת ההיא. הכללות והכללים לא קלים, אך הם מלווים את כולנו כל הזמן, בכל התחומים. זה מה שכתבתי אני בסופו של יום (ובהמשך אביא מיצירות חברותיי).

אין למדין מהכללות

והזמן:

ברכה או קללה?

ומה הוא מלמד?

"אפילו במקום שנאמר בו חוץ" -

הכול בא מבפנים

ופרט וכלל

תמיד משתנים...

הלימוד ב"ניגון" הוא אחר. אנחנו אחרות זו מזו באישיותנו ובגישותינו. אנחנו מביאות אל עולם התלמוד את העולם שלנו ועולמות אחרים מסביבנו, וככה מבינות טוב יותר גם את מה שהועבר אלינו וגם את עצמנו. ככל שאנו מעמיקות, אנו רואות שבעצם אין כאן חידוש. זה מה שעשו חכמי התלמוד. ככה הם למדו ולימדו.

אז מה התקלקל בדרך?

למה עם הנצח מפחד להמשיך בדרך הארוכה והאמיתית הזו?

ואיך נוכל אנחנו - הנשים - להצטרף ולהיות שותפות שוות ביצירה, בכיוון ובהתקדמות של הדרך?

אשה

אין
למדין
אבל
אני
לומדת
מין
ולומדת
דין
ולומדת
אין
ולומדת
אין
ולומדת
יש
ולומדת
קללות
ופללים
ולומדת
אם אין אני לי מי לי
ואם לא עכשיו אימתי.

(עינת)

מאז שעמדתי על דעתי, הבנתי שהזהות הבסיסית ביותר בחיי - אשה - פוגעת בשלמות אמונתי. כאשה, אני מאמתת בכל יום ויום את אמונתי במלך מלכי המלכים, אשר ברא עולם ואדם בצלמו, והורה לנו להמשיך בתיקון ובנייה, על ידי בינתנו ומנקודת מבטנו. כאשה, אני מעומתת עם מסורות ותפיסות שנובעות מאמונת חכמים - שאינם חכמות, שבהתאם לזמנם ומקומם לא האמינו בחוכמת אשה, וגם אם כן, אז רק בדל"ת אמות של חנ"ה... מדי יום: "מוֹדָה אני לפניך" - !?
ולשמוע את בני הקטן מברך ש"לא עשני אשה", וכשהוא גדול בגיל - אך עדיין אינו גדול ממני בחוכמה - הוא נכלל ונחשב. ואני?
ספר תורה - מרחוק. אך אורך שרוולים - מקרוב.
"אשת חיל" - מי לא יחפש כזו, שעושה ה-כ-ו-ל, "בשבתו...?"
ולמה החליטו שאני ברוכה ושמחה כ"אם הבנים" (וכל המרבה...)? אולי דרך אחרת תתאים לי יותר לממש את עצמי ולתרום לבניינו של עולם?
"כל כבודה בת מלך פנימה" - לא רוצה כבוד, רוצה להתקרב למלך! ואיך הם יודעים וקובעים על ה"פנימה" שבי?
בינתיים, בעזרת ה', בכל המקומות האחרים בחיים: אשה. חכמה. נחשבת. לומדת.
לומדת גם שלא תמיד סומכים על הלימוד שלי: הוא נשי מדי, הוא רגשי מדי, הוא אישי מדי. הוא יותר מדי...
יותר מדי...

לומדת גם שלא קל בְּכָלֵל. ולכלל יותר קל במגדר. והמגדר - לא מגדיר כל פרט בכלל, אך מאוד מגביל אותו במציאת קולו הייחודי...
לומדת גם שלא תמיד מצליחה להכיל - את הכול, כל קול, את הקלקולים והגלגולים, את הקללה שב"כל-יכולה"...
אז איך לעכל? איך להקל?
על מה לוותר?!

בתנועה

אביב תשס"ט עד קיץ תשע"ד. אני "אשה בתנועה" - מאמינה מאוד שאפשר להשפיע, לנסות, לעשות, להגיע לעוד קהלים, להעלות עוד נושאים לדיון, להביא עוד הרצאות משכנעות, להכניס עוד א/נשים למעגל האמונה.
בטוחה מאוד שאפשר להביא את הבשורה גם אלינו, והרי "אנחנו", ו"כבר אז", ו"אצלנו"...

להפך!
למדים מן הכללות!
למדין שיש כללות ויש יוצא מן הכללות
ויש סמוכות לכללות ורחוקות מהן
ושהכללות מורכבות מפרוטות שהן שונות (אבל לא משונות).
והמביט במבט קרוב מדי יראה פרט ויטעה לחשוב שזו כללה.
והמרחיקה מבט תראה עוד ועוד, כמארג של שונות ודומות שיוצרות את התמונה המגוונת, המורכבת הלא שלמה אף פעם.
כי חיות הנה.
(לאה)

יש תנועה ויש השפעה. טיפה ועוד טיפה... והים איננו מתמלא.
וגם אני לא.
יש לא מעט (ר)טובים ו(ר)טובות, אך באופן כללי אין רצון להיכנס לים העמוק והרחב. לא באמת מתייחסים. כבר יודעים מראש מה ייצא מהרמקול (וגם קצת נגמרה לו הבטרייה). כבר מכירים את הדגלים ורואים שהם אולי מתנפנים ברוח, אך לא שקועים באדמה.
וחופים אחרים כבר התפתחו, כבר נבנו גשרים אל המון איים בים, ויש אפילו דשא, והוא באמת ירוק יותר, צומח, מתפשט, מזמין ביופיו ובנעימותו רבים ורבות...
מה לא עובד בחוף שלנו?
זה בטח לא הים...
אולי ה"הצלה"?
אולי צל השיטה?

אני חושבת שכיום עלינו לשנות ולהשתנות.
כל עוד נישאר "פרט", אנחנו מגדירות את עצמנו כשונות בתוך ה"כלל". כך לא נצליח להשפיע עליו, וייתכן אפילו שנעורר את התנגדותו, כי כל כלל - גם אם הוא רואה עצמו פתוח - הוא סגור וסוגר, ולמען קיומו הוא שומר מכל משמר על הכלים שלו להגדיר את עצמו.

לדעתי, לא עוד פעילויות של נשים רק למען נשים, אלא פעילות של הכלל (גברים ונשים) למען שוויון הזדמנויות, למען הרחבת התחומים וטשטוש הגדרות, למען יציאה מהכללות ותיקון הקלקולים, למען מימוש "בצלם א-לוהים ברא אותם".
"אותם" זה גם אתה וגם את, גם הוא וגם אני -
אשה. מאמינה. לומדת. שואלת. חושבת. נחשבת. שונה אבל שווה.

אין למדין מהקללות
ואין למדין מהנאצות והחרפות.
למדים מהברכות
למדים מהשירות
למדות מהשיחות, מהרעיונות, מהתובנות, מההברקות
למדתי גם מההלצות ומההתבדחויות
והכי הרבה אני לומדת מהשאלות.
שאלות התמה ושאלות החכמה
שאלות מבלבלות, חתרניות, נועזות, מתריסות
שאלות נקודתיות ושאלות כלליות
שאלות שמצאו תשובות ושאלות שאין להן תשובות כלל.
ואין למדין מהכללות.

(ענת)